

Ministerie van Onderwijs, Cultuur en
Wetenschap

Nationaal Programma Onderwijs

Zesde voortgangsrapportage

>

Nationaal Programma
Onderwijs

Inhoudsopgave

Introductie	3	Resultaatmonitor	18
Over het NP Onderwijs	5	1. Over de resultaatmonitor	18
Implementatiemonitor	7	2. Basisonderwijs	18
1. Over de implementatiemonitor	7	3. Overgang basisonderwijs – voortgezet onderwijs	19
2. Uitvoering van interventies	7	4. Voortgezet onderwijs	20
3. Besteding middelen	8	5. Overgang voortgezet onderwijs – vervolgonderwijs	23
4. Inzet van externe partijen	10	6. Brede ontwikkeling van leerlingen	24
5. Opbrengsten in beeld	10	Conclusie	26
6. Vooruitblik en duurzame borging	12	1. Inleiding	26
7. NP Onderwijs bij gemeenten	15	2. Implementatiemonitor	26
8. Financiële regelingen en subsidieregelingen	16	3. Resultaatmonitor	26
		4. Realisatie doelen	27

Introductie

Aanleiding

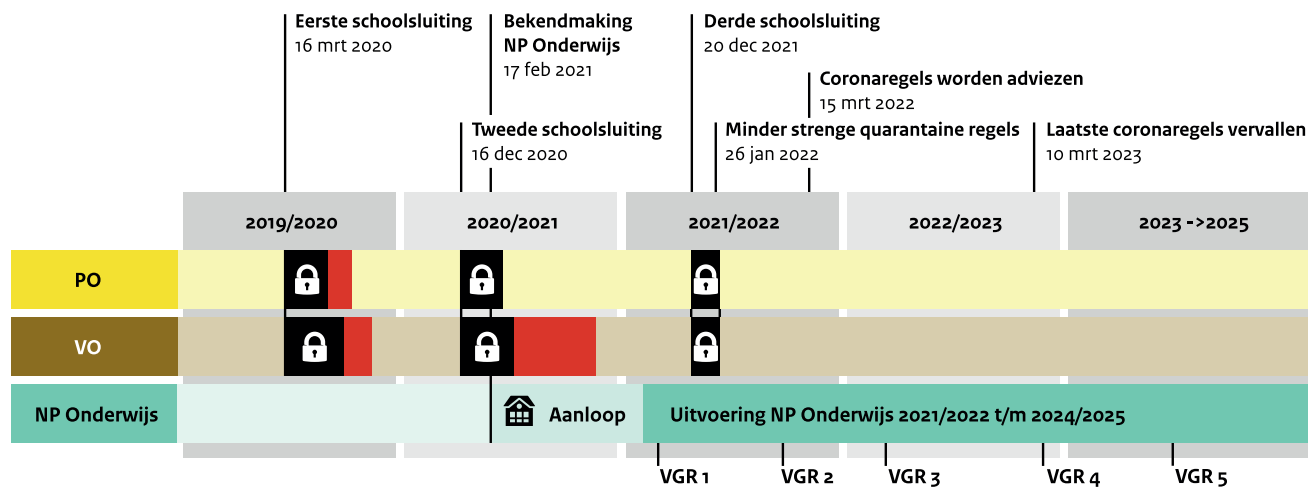
Bijna 5 jaar na start pandemie - In februari 2020 maakte Nederland voor het eerst kennis met corona. Er volgde een crisis die veel veranderde, ook in het onderwijs. Meerdere keren waren de klaslokalen grotendeels leeg en kregen leerlingen afstandsonderwijs. Het onderwijspersoneel zette alles op alles om het onderwijs zo goed mogelijk door te laten gaan.

Ondanks alle inspanningen heeft de coronacrisis ook in het onderwijs haar sporen nagelaten. Zo worstelen sommige leerlingen met hun mentale gezondheid. Anderen kregen te maken met leervertragingen. Scholen en gemeenten werken met het NP

Onderwijs hard om dit te verhelpen. Het toenmalige kabinet stelde er in 2021 €5,8 miljard voor beschikbaar. Het programma loopt tot en met het schooljaar 2024-2025 (zie Figuur 1).

Zicht op voortgang en opbrengsten - Het ministerie van OCW houdt met onderzoek zicht op de keuzes die scholen en gemeenten maken en de resultaten ervan. Deze informatie helpt bij het maken van beleidskeuzes en bij het bieden van ondersteuning aan scholen en gemeenten. Ook volgen we zo in hoeverre de beleidsdoelen van het NP Onderwijs worden bereikt.¹

Figuur 1 Tijdlijn coronapandemie (bron: Rijksoverheid.nl)

Inhoud

Terugblik - Dit is de zesde voortgangsrapportage over het NP Onderwijs. Eerder rapporteerden we in het najaar van 2021, het voor- en najaar van 2022 en het voor- en najaar van 2023. In die rapportages concludeerden we het volgende:

Eerste voortgangsrapportage (najaar 2021)

In de eerste rapportage zagen we leervertragingen in het po en nog meer in het vo. Schoolleiders maken zich veel zorgen over het welbevinden van leerlingen en hun executieve vaardigheden. Scholen starten voortvarend met het maken van plannen voor het NP Onderwijs. [Lees hier: KLIK!](#)

Tweede voortgangsrapportage (voorjaar 2022)

Ondanks de voortdurende pandemie en het lerarentekort, kunnen scholen hun plannen over het algemeen goed uitvoeren. Veel gekozen interventies zijn: instructie in kleine groepen, inzet van onderwijsassistenten, interventies voor het welbevinden van leerlingen en sportieve of culturele activiteiten. [Lees hier: KLIK!](#)

Derde voortgangsrapportage (najaar 2022)

Een ruime meerderheid van de schoolleiders is tevreden over de uitvoering van het NP Onderwijs. Toch zien we ook in de derde voortgangsrapportage nog leervertragingen in het po en vo. Soms lijken de vertragingen eerder toe- dan afgenomen, maar het beeld wisselt sterk per sector, leerjaar en vaardigheid. Schoolleiders maken zich nog regelmatig zorgen over het welbevinden van leerlingen. [Lees hier: KLIK!](#)

Vierde voortgangsrapportage (voorjaar 2023)

Ook in deze rapportage zijn de meeste de schoolleiders tevreden over de uitvoering van het NP Onderwijs. Een meerderheid heeft nog voldoende geld voor het schooljaar 2023-2024. [Lees hier: KLIK!](#)

Vijfde voortgangsrapportage (najaar 2023)

De leergroei van basisschoolleerlingen is in deze rapportage gemiddeld weer op hetzelfde niveau als voor de pandemie. Dat is een belangrijke verandering. In het vo zijn er nog wel leervertragingen. Ook in deze rapportage zijn de meeste schoolleiders tevreden over de uitvoering van het NP Onderwijs. [Lees hier: KLIK!](#)

Over het NP Onderwijs

Start van het NP Onderwijs - Het NP Onderwijs kwam tijdens de coronapandemie, in februari 2021, tot stand. Scholen konden daardoor in het schooljaar 2021-2022 direct aan de slag met het programma. Het NP Onderwijs helpt scholen en gemeenten bij het herstellen van de door pandemie veroorzaakte leervertragingen. Ook helpt het programma bij het herstellen van het welbevinden van leerlingen.

In totaal is daar eenmalig €5,8 miljard voor. Het meeste geld gaat direct naar de scholen. Zo kunnen zij ervoor zorgen dat leerlingen geen nadelige effecten ondergaan van de coronacrisis of die bestrijden. Het bedrag dat scholen ontvangen, varieert en is afhankelijk van hun schoolsoort en het aandeel leerlingen met een hoog risico op onderwijsachterstanden. Ook gemeenten krijgen geld uit het NP Onderwijs. Tot slot maken diverse subsidieregelingen, zoals de subsidieregeling *Heterogene brugklassen*, deel uit van het programma.

NP Onderwijs in de praktijk - Scholen zijn aan de start van het programma gevraagd een schoolscan te maken, om de omvang en aard van de problematiek in kaart te brengen. Op basis van de schoolscan hebben scholen een schoolprogramma opgesteld. Het schoolprogramma bestaat uit bewezen effectieve interventies, zoals de inzet van onderwijsassistenten, instructie in kleine groepen of uitbreiding van het onderwijs. Sindsdien is dit stevig ingebed in nieuwe beleidsprogramma's, zoals het *Masterplan basisvaardigheden*.

Aanpassingen - Het herstel van het onderwijs na de pandemie is een kwestie van een lange adem. Zo duurde de crisis langer dan verwacht. Ook heeft het onderwijs te kampen met structurele problemen, zoals het lerarentekort. Daarom is de looptijd van het NP Onderwijs in 2022 aangepast: het programma loopt nu tot en met het einde van het schooljaar 2024-2025. Dit geeft scholen en gemeenten meer tijd om het geld in te zetten.

“Leerprestaties en welbevinden gaan hand in hand”

Het Rijks in Nijmegen heeft na de lockdowns extra nadruk gelegd op de sociaal-emotionele ondersteuning van leerlingen. “Je moet eerst zorgen dat leerlingen zich fijn en veilig voelen, en dat er rust is”, legt directeur Van den Hazelkamp uit. “Pas daarna kun je werken aan leerprestaties.”

Inzet op welbevinden

Een van de interventies is de inzet van Bindkracht10, waarmee jongerenwerkers ingezet werden. Zij organiseren diverse activiteiten en bieden individuele ondersteuning aan leerlingen, wat heeft bijgedragen aan de sfeer op school. “Het is niet je mentor, het is niet je ouder, maar het is toch iemand die je kan adviseren”, licht Van den Hazelkamp toe. Ook is door de NP Onderwijsgelden een vaste bemensing van de coördinatiekamer op gang gekomen. Dat is een plek met een vast gezicht, waar je direct terecht kunt. “Of je nu een pleister nodig hebt of je een gele kaart hebt gekregen in de les, er is altijd iemand bij wie je terecht kunt. En omdat het een vast gezicht is, bouw je een relatie op. Als er dan een keer een moeilijk gesprek gevoerd moet worden, helpt dat. En het zorgt ook voor rust bij het personeel”.

Taal- en rekenprestaties blijven aandachtspunt

Een van de grootste uitdagingen voor Het Rijks is het inhalen van de taal- en rekenvertragingen. Van den Hazelkamp merkt op dat de vertragingen deels te wijten zijn aan de pandemie, maar ook al eerder bestonden. Het NP Onderwijs heeft geholpen om de vertragingen aan te pakken, maar het is een langdurig proces. “Het vraagt om een structurele aanpak en continue inzet om deze vaardigheden op het gewenste niveau te krijgen.”

Waardevolle lessen dankzij de pandemie

Van den Hazelkamp en zijn team hebben tijdens de pandemie waardevolle lessen geleerd. “De lockdowns en het NP Onderwijs hebben mijn kijk op de organisatie veranderd”, vertelt hij. “Het gaat om welke taken wel en niet bij docenten belegd moeten worden, en welke taken je ook bij andere mensen kunt neerleggen. Door daar goede keuzes in te maken, is de werkdruk omlaag gegaan en het werkplezier toegenomen.”

Het Rijks blijft zich inzetten om een ondersteunende en stimulerende leeromgeving te bieden voor alle leerlingen. “Wat herinner jij je nog van de middelbare school? Niet zozeer de lessen Duits, wiskunde of aardrijkskunde, maar wel de leuke dingen die je hebt gedaan, de mooie herinneringen aan je vrienden”, aldus Van den Hazelkamp. Hij blijft daarom streven naar een holistische benadering van onderwijs, waarin leerprestaties en sociale ontwikkeling hand in hand gaan.

[Lees hier het hele praktijkvoorbeeld: KLIK!](#)

Implementatiemonitor

1. Over de implementatiemonitor

In dit hoofdstuk staat de uitvoering van het NP Onderwijs door scholen en gemeenten centraal. Welke interventies kiezen ze? Hoe verloopt de uitvoering? En welke opbrengsten zien scholen en gemeenten?

Implementatieonderzoek

Het implementatieonderzoek is tussen augustus en september 2024 uitgevoerd. Circa 3.900 schoolleiders, meer dan 4.300 onderwijsprofessionals en 231 gemeenten deden mee.² Thema's zijn de uitvoering van interventies; de opbrengsten die scholen en gemeenten zien; en de borging van interventies. Alle figuren in dit hoofdstuk komen uit dit onderzoek, tenzij anders wordt vermeld.

2. Uitvoering van interventies

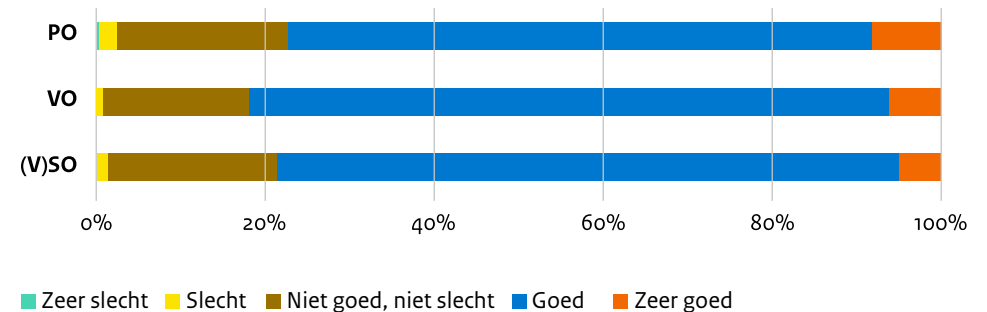
Terugblik - Instructie in kleine groepen, de inzet van onderwijsassistenten en interventies voor het welbevinden van leerlingen zijn populaire interventies. Over de uitvoering ervan zijn schoolleiders overwegend positief. Schoolleiders die knelpunten ervaren, noemen de hoge werkdruk en een tekort aan personeel als belangrijkste problemen.

Uitvoering verloopt goed - De uitvoering van het NP Onderwijs verloopt op de meeste scholen goed. Tussen de 77% (po) en 82% (vo) van de schoolleiders geeft dat aan (zie Figuur 2). Dat beeld is iets positiever dan de vorige meting. Toen gaf uim driekwart van de schoolleiders aan dat de uitvoering goed verliep. Een ruime meerderheid van de schoolleiders is dan ook tevreden over de uitvoering van het NP Onderwijs op hun school. Dit aandeel loopt uiteen van 72% in het vo tot 78% in het (v)so. Schoolleiders die tegen belemmeringen aanlopen, noemen 4 belangrijke belemmeringen:

- uitval of fysieke afwezigheid van personeel;
- een tekort aan leraren;
- werkdruk bij het personeel;
- tijdgebrek.

Dit beeld wordt gedeeld door leraren, onderwijsassistenten en andere onderwijsprofessionals. Ook zij vinden vaak dat de uitvoering goed verloopt, en zien het tekort aan personeel als grootste belemmering.

Figuur 2 Oordeel van schoolleiders over de uitvoering van interventies in het schooljaar 2023-2024 (bron: Implementatiemonitor NP Onderwijs)

Verschillen tussen scholen - De personeelstekorten zijn een grotere belemmering, naarmate scholen een hogere achterstandsscore hebben. Dit zien we zowel in het po als in het vo. Voldoende financiële middelen zijn juist minder vaak een knelpunt naarmate de achterstandsscore hoger is. Dit laatste zien we alleen in het po. In beide sectoren verschilt de mate waarin het lukt om de plannen uit te voeren uiteindelijk niet tussen scholen met een hoge en lage achterstandsscore.

3. Besteding middelen

Schoolbesturen verantwoorden in hun jaarverslag hoe zij op schoolniveau het NP Onderwijsgeld hebben besteed. Ook beantwoorden zij vragen over het programma in een portaal van DUO. De gegevens in deze paragraaf zijn afkomstig uit dit portaal.³ De gegevens hebben, in tegenstelling tot de overige gegevens in dit hoofdstuk, betrekking op kalenderjaren.

Terugblik - In de vijfde voortgangsrapportage zagen we dat scholen het meeste geld besteden aan de extra inzet van personeel en ondersteuning. Hoewel veel scholen interventies uitvoeren voor de sociaal-emotionele ontwikkeling van hun leerlingen, ging er maar een beperkt deel van het geld naartoe.

80% van het geld is verantwoord - In 2023 hebben scholen in totaal bijna €1,1 miljard aan uitgaven voor het NP Onderwijs verantwoord. Bovenschools is in hetzelfde jaar zo'n €108 miljoen verantwoord. Het totaal verantwoorde bedrag tussen 2021 en 2023 komt hierdoor uit op circa €3,3 miljard (zie Tabel 1). Dit is ruim 80% van het bedrag dat het funderend onderwijs ontvangen heeft.⁴

Besturen zijn opgeroepen om het geld dat nog niet is besteed in de jaarrekening op te nemen als *bestemmingsreserve NP Onderwijs*. In 2023 is er een bestemmingsreserve NP Onderwijs van €906 miljoen. Ruim €457 miljoen hiervan is van po-besturen, bijna €449 miljoen van vo-besturen.

Tabel 1 Verantwoording van het NP Onderwijsgeld, in euro's en in kalenderjaren (bron: DUO)

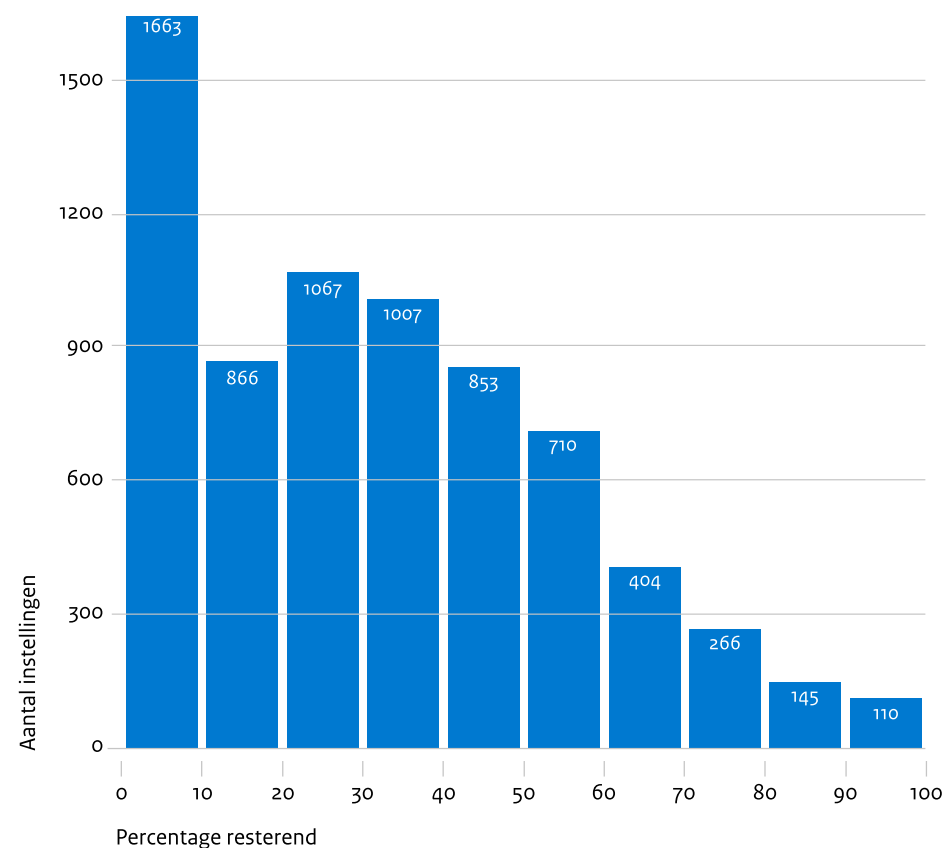
	2021	2022	2023	Totaal
Scholen	427.273.472	1.277.382.374	1.058.862.621	2.763.518.467
Bovenschools	280.783.495	153.384.549	108.392.744	542.560.788
Totaal	708.056.967	1.430.766.923	1.167.255.365	3.306.079.255

Extra inzet personeel populaire interventie - Net als in 2022, gaat het meeste geld van scholen in 2023 naar de extra inzet van personeel en ondersteuning (bijna 47%). 16% is besteed aan interventies voor effectiever onderwijs en circa 12% aan interventies voor meer onderwijs. Hoewel veel scholen interventies inzetten voor de sociaal-emotionele ontwikkeling van leerlingen, gaat daar naar verhouding maar een beperkt deel van het geld heen. In 2023 gaat het om bijna 11%. Vo-scholen geven hier procentueel meer geld aan uit dan basisscholen. Basisscholen geven juist meer geld uit aan de extra inzet van personeel.

Ook bovenschools is in 2023 het meeste geld besteed aan de extra inzet van personeel en ondersteuning (zo'n 41%). Andere populaire interventies zijn interventies gericht op faciliteiten, randvoorwaarden en effectiever onderwijs.

Meeste scholen hebben beperkt deel geld over - Na tweeënehalf jaar NP Onderwijs (eind 2023) heeft 23% van de scholen vrijwel al het geld verantwoord. Twee derde heeft, met nog anderhalf jaar NP Onderwijs (gerekend na 2023) te gaan, minder dan 40% over (zie Figuur 3).⁵ Er zijn kleine verschillen tussen de sectoren. Zo heeft een iets groter deel van de vo-scholen nog geld over.

Figuur 3 Aantal scholen met aandeel resterende middelen na verantwoording over het jaar 2023 (bron: DUO)

4. Inzet van externe partijen

Terugblik - Scholen die externe partijen inzetten, doen dat vooral voor professionaliseringsactiviteiten voor personeel. In het vo worden externe partijen verder ingezet voor ondersteuning voor welbevinden en motivatie en voor sport- en cultuuractiviteiten. Een ruime meerderheid van de schoolleiders is tevreden over de kwaliteit van externe partijen.

Externe inhuur meest zichtbaar in vo - Vo-scholen gebruiken in het schooljaar 2023-2024 vaker externe partijen dan po- en (v)so-scholen. 86% doet dat, ten opzichte van 76% in het po en (v)so. Scholen zetten externe partijen vooral in voor professionaliseringsactiviteiten voor het personeel. In het vo en (v)so worden ze ook vaak ingezet voor ondersteuning aan leerlingen op het vlak van welbevinden en motivatie, en voor sport- en cultuuractiviteiten (zie Tabel 2). Het po schakelt vaker partijen in om de leraar in de klas te ondersteunen. Een ruime meerderheid van de schoolleiders, variërend van 81% in het vo tot 89% in het (v)so, is tevreden over de kwaliteit van externe partijen.

Tabel 2 Top 3 inzet van externe partijen in het schooljaar 2023-2024
(bron: Implementatiemonitor NP Onderwijs)

	PO	(V)SO	VO
Professionalisering en scholing personeel	61%	57%	57%
Ondersteuning leraar in de klas	24%	-	-
Sport of cultuur	23%	30%	42%
Ondersteunen van leerlingen	23%	26%	45%

Beperkt deel geld besteed aan externe partijen - Scholen die externe partijen inzetten, besteden er over het algemeen 20% of minder van hun budget aan. Dit zien we vooral in het vo (67% in het schooljaar 2023-2024), gevolgd door het po (62%) en (v)so (50%). In alle drie de sectoren besteedt een beperkt deel meer dan 61% van het budget aan externe partijen. In het vo gaat het om 5% van de scholen, in het po om 10% en in het (v)so om 15%.

5. Opbrengsten in beeld

Terugblik - In de vijfde voortgangsrapportage zijn schoolleiders vooral positief over interventies voor het welbevinden van leerlingen. Zij zijn ook positief over de inzet van onderwijsassistenten en instructie in kleine groepen. Schoolleiders zijn het minst positief over interventies voor ouderbetrokkenheid.

Schoolleiders unaniem over succesvolle interventies - Dit beeld blijft ongewijzigd. In het schooljaar 2023-2024 zijn schoolleiders en onderwijsprofessionals het positiefst over de volgende interventies:

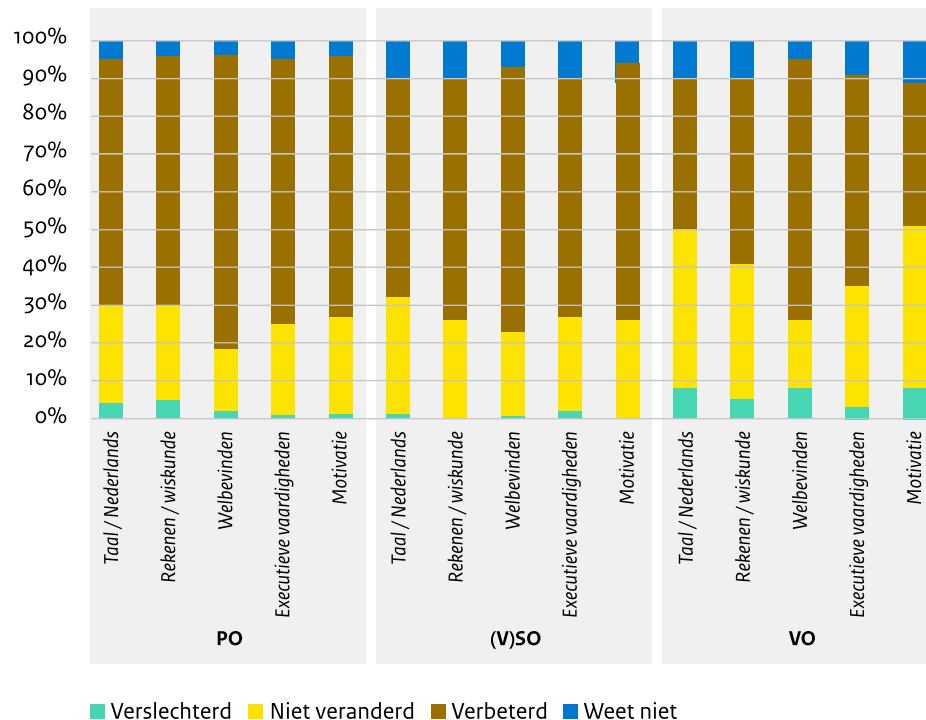
- interventies voor het welbevinden van leerlingen;
- inzet van onderwijsassistenten;
- instructie in kleine groepen;
- klassenverkleining.

Verbetering op meeste vaardigheden - Meer dan de helft van alle po- en (v)so-schoolleiders ziet ook daadwerkelijk verbetering bij hun leerlingen (zie Figuur 4). Circa 65% van de po-schoolleiders geeft bijvoorbeeld aan dat de leerprestaties op taal en rekenen-wiskunde zijn verbeterd. Ongeveer een kwart van hen ziet geen verandering. Het positiefst zijn schoolleiders over het welbevinden van leerlingen:

een ruime meerderheid (69% vo tot 77% po) vindt dit verbeterd. In het vo zijn schoolleiders verder iets kritischer: zij geven bijvoorbeeld vaker dan schoolleiders in het po en (v)so aan geen verandering te zien.

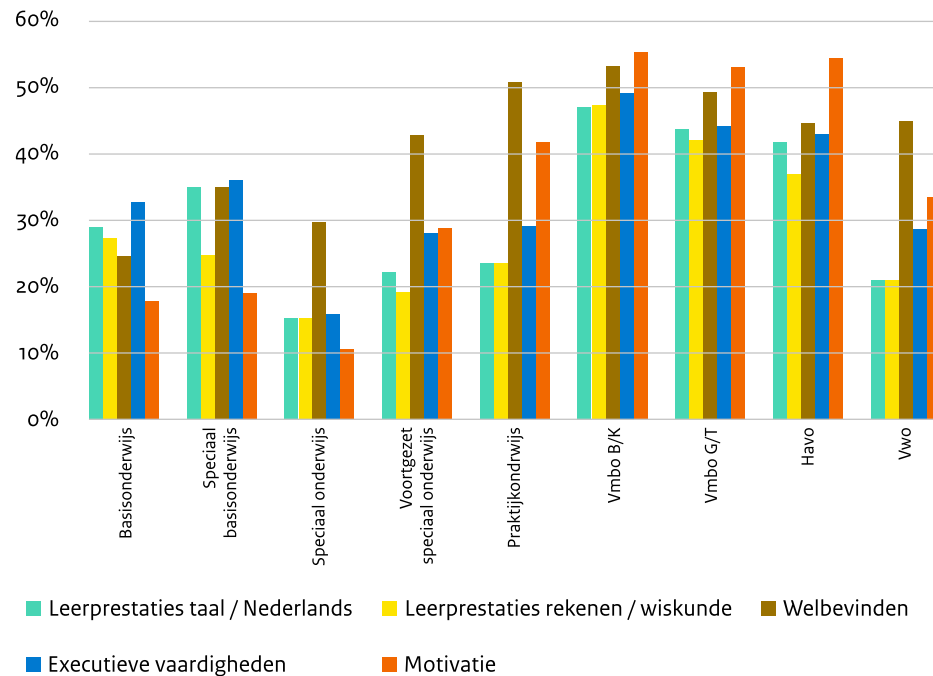
Als vervolgens wordt gevraagd in hoeverre deze veranderingen te danken zijn aan het NP Onderwijs, antwoordt een ruime meerderheid van de schoolleiders ook positief. Een deel schrijft de ontwikkelingen volledig of grotendeels toe aan het programma, anderen slechts enigszins.

Figuur 4 Als met het NP Onderwijs wordt ingezet op een vaardigheid: welke ontwikkeling zien schoolleiders? (bron: Implementatiemonitor NP Onderwijs)

Welbevinden en motivatie punt van zorg - Het welbevinden van leerlingen en hun motivatie is, ondanks de verbeteringen, nog altijd een punt van zorg. Dat geldt vooral voor het vo, net als in eerdere voortgangsrapportages. Zo maakt circa de helft van de schoolleiders zich nog zorgen over het welbevinden van vmbo-leerlingen. In het bao zijn de zorgen op dit moment het grootst over de executieve vaardigheden van leerlingen, gevolgd door hun leerprestaties (zie Figuur 5).

Figuur 5 Percentage schoolleiders dat zich nog veel zorgen maakt over de impact van de coronapandemie (bron: Implementatiemonitor NP Onderwijs)

Vooral zorgen om leerlingen met kwetsbare psychische gezondheid - Schoolleiders maken zich vooral zorgen om leerlingen met een kwetsbare psychische gezondheid. Dit zien we in sterke mate op vo-scholen: 78% van de vo-schoolleiders is daar bezorgd over. In het (v)so geeft 67% van de schoolleiders dit aan, in het po 41%. Andere leerlingen waar zorgen over zijn, zijn leerlingen met ouders met een laag inkomen en leerlingen met een taalachterstand. Dit beeld wordt gedeeld door het onderwijspersoneel.

Meer mogelijkheden voor professionele ontwikkeling - Ook voor het personeel heeft het NP Onderwijs gevolgen. Dat geldt bijvoorbeeld voor hun professionele ontwikkeling: tussen de 52% en 62% van de schoolleiders geeft aan dat het team hier dankzij het NP Onderwijs meer mogelijkheden toe heeft. Ook geven ze aan dat teamleden vaker ingezet kunnen worden voor werk waar ze goed in zijn (41% vo, 53% (v)so en 54% po). Onderwijsprofessionals delen deze mening, hoewel ze iets minder uitgesproken zijn dan schoolleiders.

Toch zijn er niet alleen positieve opbrengsten: zo geven schoolleiders in het vo relatief vaak aan dat de werkdruk toeneemt (27%). In het po (15%) en (v)so (9%) zien we dat minder vaak. Ook onderwijsprofessionals in het vo signaleren dit vaker dan hun collega's in het po en (v)so.

6. Vooruitblik en duurzame borging

Terugblik - In de vorige voortgangsrapportage concludeerden we dat scholen hun interventiekeuze maar beperkt aanpassen. Vaak doen ze dat omdat interventies zijn afgerond, andere interventies beter aansluiten op de behoefte van de school of beter passen bij het resterende geld.

Interventiekeuze vaak ongewijzigd - Ook in het huidige schooljaar gaan de meeste scholen door met interventies die ze eerder al inzetten. In het po en (v)so geeft 29% van de schoolleiders aan hun interventiekeuze aan te passen, in het vo geldt dit voor een derde van de schoolleiders. Ze doen dat vaak omdat (een deel van de) interventies is afgerond of omdat andere interventies beter passen bij hun budget.

Net als in eerdere jaren, zetten scholen dit schooljaar sterk in op onderwijsassistenten, instructie in kleine groepen en klassenverkleining. In het vo en (v)so wordt ook vaak ingezet op interventies voor het welbevinden van leerlingen (zie Tabel 3).

Tabel 3 Top 3 interventies in het schooljaar 2024-2025, in termen van budget
(bron: Implementatiemonitor NP Onderwijs)

	PO	(V)SO	VO
Klassenverkleining	22%	-	30%
Instructie in kleine groepen	41%	28%	-
Onderwijsassistenten	46%	34%	36%
Interventies voor welbevinden leerlingen	-	43%	51%

Scholen werken aan duurzame borging - Na het schooljaar 2024-2025 eindigt het NP Onderwijs. Nagenoeg alle scholen werken nu al aan de duurzame borging van het programma, door enkele interventies onderdeel te maken van de reguliere manier van werken. Het aandeel schoolleiders dat dit doet, loopt uiteen van 75% in het po tot 83% in het vo. Ook worden medewerkers geschoold om kennis te behouden.

Meer aandacht voor welbevinden - Het NP Onderwijs heeft ook andere opbrengsten. In alle sectoren zien we dat er door het programma meer aandacht is voor het welbevinden van leerlingen. Dit geldt vooral voor het vo: 7 op de 10 vo-schoolleiders geeft dit aan. Andere veelvoorkomende duurzame opbrengsten zijn:

- beter zicht op de onderwijsbehoeften van individuele leerlingen (alle drie de sectoren);
- meer aandacht voor het welzijn van het personeel (vo);
- betere samenwerking in het team ((v)so);
- meer inzicht in effectieve manieren om leerresultaten te verbeteren (po).

Onderwijsprofessionals delen dit beeld. Ook zij stellen vaak dat ze deze duurzame opbrengsten in hun school zien.

Effectmeting kansrijke interventies

Onderwijsprofessionals willen erop kunnen vertrouwen dat ze interventies inzetten die kinderen effectief en zo goed mogelijk ondersteunen. Het programma 'Effectmeting kansrijke interventies in het po en vo' draagt hieraan bij door inzicht te bieden in de effectiviteit van een aantal veelbelovende interventies. Die interventies richten zich op verschillende gebieden, zoals lees- of rekenvertragingen, een positief klassenklimaat en motorische ontwikkeling. Sommige interventies zijn voor bijna alle leerlingen op school, andere richten zich op specifieke groepen leerlingen.

Bijna 400 scholen nemen deel

In schooljaar 2023-2024 zijn alle interventies geïmplementeerd. In totaal namen bijna 400 scholen deel aan het programma. De effectevaluatie is samen met de implementatie gestart, en loopt door tot het najaar van 2025. Dan worden ook de eindrapportages opgeleverd.

Uitbreiding menukaart

De menukaart met effectieve interventies wordt de komende periode aangevuld met interventies voor het beroepsgerichte onderwijs (vmbo), gespecialiseerd onderwijs (sbo, so en vso) en praktijkonderwijs. In schooljaar 2024-2025 worden 4 interventies geïmplementeerd en geëvalueerd. In totaal doen 20 sbo-scholen, 8 vmbo-scholen en 9 vso-scholen mee. De eindrapportages worden in december 2025 verwacht.

Wilt u meer lezen over de effectmeting? Kijk dan hier: [KLIK!](#)

7. NP Onderwijs bij gemeenten

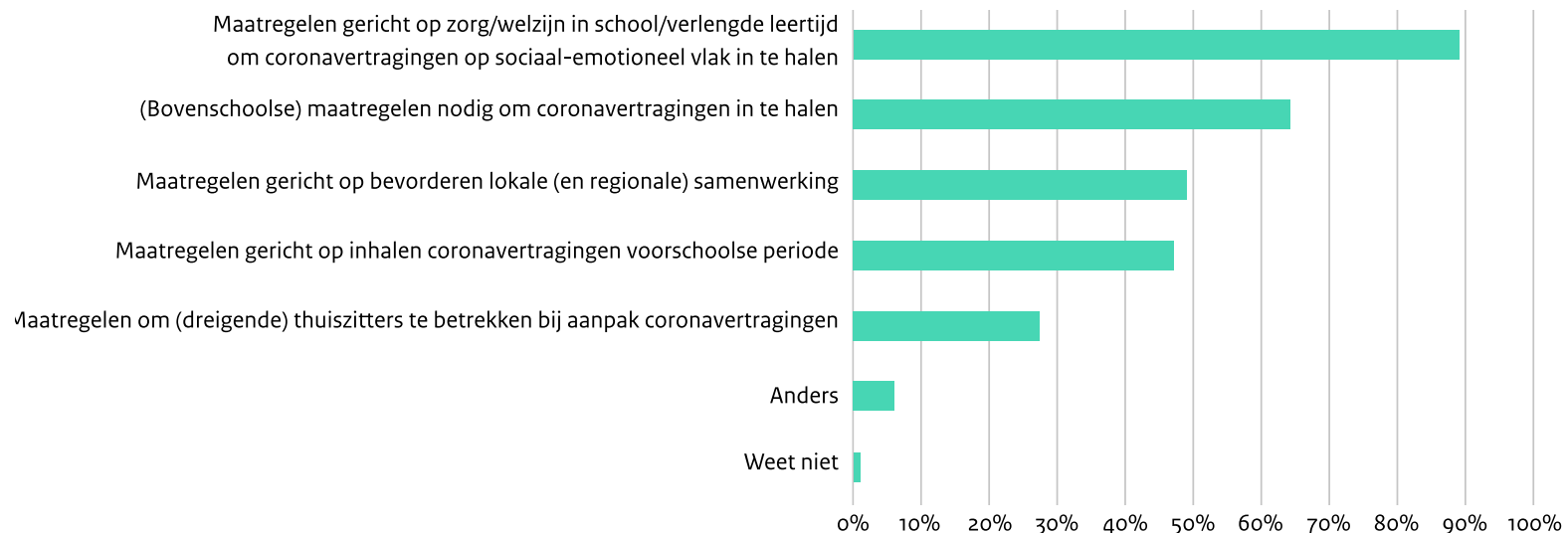
Terugblik - Bijna alle gemeenten zetten interventies in voor zorg en welzijn. Ook (bovenschoolse) maatregelen om vertragingen in te halen zijn populair. Gemeenten zijn over het algemeen tevreden over de uitvoering van het NP Onderwijs.

Uitvoering plannen verloopt goed - Ook in het schooljaar 2023–2024 zijn de meeste gemeenten tevreden. 88% vindt dat het goed is gelukt om de plannen uit te voeren. De meest voorkomende belemmeringen zijn tekorten in het onderwijs en de zorg, en tijd- en capaciteitsgebrek.

Sterke focus op zorg en welzijn - Bijna alle gemeenten hebben het afgelopen schooljaar maatregelen ingezet voor zorg en welzijn van leerlingen (89%, zie Figuur 6). Ook (bovenschoolse) maatregelen om vertragingen in te halen (64%) en maatregelen voor meer lokale samenwerking (49%) zijn populair. Te denken valt aan maatregelen als extra maatschappelijk werk in de school of extra begeleiding in de klas. Gemeenten die zich richten op specifieke groepen, focussen vooral op leerlingen met welzijnsproblemen en leervertragingen.

Gemeenten hebben in het afgelopen schooljaar 30% van hun budget aan die maatregelen uitgegeven. In de schooljaren 2021–2022 en 2022–2023 besteedden zij er 15% en 33% aan. Dat betekent dat gemeenten in het schooljaar 2024-2025 gemiddeld nog 22% van hun budget kunnen besteden.

Figuur 6 Maatregelen van gemeenten in het schooljaar 2023-2024 (bron: Implementatiemonitor NP Onderwijs)

Tevredenheid over samenwerking met partners - Nagenoeg alle gemeenten werken samen met andere partijen aan het NP Onderwijs. Zij werken, naast het onderwijs, vaak samen met jongerenwerk (65%), andere maatschappelijke partners (59%) en de kinder- en buitenschoolse opvang (57%). 95% van de gemeenten is tevreden over die samenwerking.

Gemeenten tevreden over opbrengsten - Driekwart van de gemeenten is (zeer) tevreden over de opbrengsten van het programma. 1% van de gemeenten is ontevreden. Gemeenten zien het vaakst opbrengsten op het vlak van welbevinden en motivatie: circa een derde van de gemeenten die hierop inzet, ziet een verbetering. De gemeenten die verbetering zien, wijten dit nagenoeg altijd aan het NP Onderwijs.

Helpt gemeenten gaat door met maatregelen na NP Onderwijs - De meeste gemeenten continueren hun maatregelen in het schooljaar 2024-2025. Bijna een derde kiest voor andere maatregelen, vaak omdat er nieuwe inzichten zijn over de behoeften in de gemeente. Ook na afloop van het NP Onderwijs wil 54% maatregelen voortzetten. Dat geldt vooral voor maatregelen voor zorg en welzijn: 82% van de gemeenten wil die voortzetten.

8. Financiële regelingen en subsidieregelingen

Toelichting - Het NP Onderwijs helpt scholen niet alleen met aanvullende bekostiging (zie eerder in dit hoofdstuk), maar ook met financiële regelingen en subsidieregelingen.⁶ Hieronder volgt een overzicht.

Arbeidsmarkttoelage

Toelichting - De arbeidsmarkttoelage heeft als doel het werk op scholen met het grootste risico op onderwijsachterstanden financieel aantrekkelijker te maken. In het *Onderwijsakkoord 2022* is structureel geld beschikbaar gesteld voor de arbeidsmarkttoelage.

Salaris meer gestegen - Het CPB heeft de effecten van de arbeidsmarkttoelage na 1 jaar onderzocht.⁷ Zij concluderen dat het gemiddelde uurloon van leraren in het schooljaar 2021-2022 op scholen met een toelage ongeveer 6,5%-punt meer steeg dan op scholen zonder toelage.

Effectiviteit nog onzeker - De arbeidsmarkttoelage had in het schooljaar 2021-2022, het eerste jaar na de invoering, geen substantieel effect op de instroom, uitstroom en het behoud van leraren op de betrokken scholen. Leraren zijn ook niet meer uren gaan werken. Volgens het CPB is het echter nog te vroeg om conclusies te trekken over de effectiviteit van de toelage. In het voorjaar 2025 komt het CPB met nieuwe resultaten, die worden meegenomen in de besluitvorming over de arbeidsmarkttoelage na 2025.

Heterogene brugklassen

Toelichting - De *subsidieregeling Heterogene brugklassen* stimuleert vo-scholen om brugklassen in te richten voor leerlingen met verschillende basisschooladviezen. Scholen kunnen subsidie gebruiken voor het formuleren van beleid, planvorming, en de introductie, verlenging en verbreding van heterogene brugklassen.

Doorontwikkeling van brugklassen populair - Uit onderzoek blijkt dat scholen hun subsidie vooral gebruiken om (bestaande) heterogene brugklassen door te ontwikkelen: 82% geeft dit aan.⁸ Andere veelvoorkomende keuzes zijn de verlenging van (bestaande) heterogene brugklassen (32%) en de introductie van (nieuwe) heterogene brugklassen (22%).

Meerderheid bereikt doelen - Scholen slagen er over het algemeen in hun doelen te bereiken. Zo hebben bijna 6 op de 10 scholen het bestaande aanbod doorontwikkeld of verbeterd. Ruim een kwart van de scholen biedt meer (soorten) heterogene brugklassen aan, en heeft bestaande brugklassen doorontwikkeld of verbeterd. Minder dan 1% van de scholen heeft nog geen resultaten bereikt.

De meeste scholen zien opbrengsten. Zij vinden bijvoorbeeld dat hun heterogene brugklassen zijn verbeterd. Dat geldt ook voor de definitieve plaatsing van leerlingen na de brugklas. Minder vaak is het aantal zittenblijvers en uitvallers verminderd.

Meer mobiliteit tussen niveaus - Dit beeld wordt bevestigd in onderzoek van DUO.⁹ Zij zien dat een heterogene brugklas de mobiliteit tussen niveaus verhoogt. Leerlingen in een heterogene brugklas stromen vaker op, maar ook vaker af, dan leerlingen in homogene brugklassen. Ook het aandeel dat blijft zitten is hoger. Opstroomende leerlingen uit een heterogene brugklas doen bijvoorbeeld circa twee keer zo vaak langer over het vo dan opstroomende leerlingen uit een homogene brugklas.

WEL in Ontwikkeling: een nieuwe beweging voor jeugdigen

WEL in Ontwikkeling wil een nieuwe beweging creëren voor jeugdigen die zijn vastgelopen of zich onvoldoende kunnen ontwikkelen. Het project richt zich op jeugdigen met een *vrijstelling 5 onder a* en op absoluut verzuimers. WEL in Ontwikkeling is een samenwerking tussen Gedragswerk, Ondersteuningsteam Zorg voor Jeugd en Ingrado, en is onderdeel van het NP Onderwijs.

Ruime meerderheid SWV neemt deel

In het tweede jaar van het programma is hard gewerkt om zoveel mogelijk samenwerkingsverbanden bij het project te betrekken. Inmiddels doen 116 van de 151 samenwerkingsverbanden mee. In veel regio's is de verkennende fase afgerond en is de stap gemaakt naar 'anders denken en doen'. Er is een ondersteuningsaanbod ontwikkeld om samenwerkingsverbanden te laten zien wat er kan en hoe dat gerealiseerd kan worden. Belangrijk is dat elke regio anders is, qua samenstelling en werking. Door "uit de groef" te denken en handelen, en te focussen op wat waardevol is vanuit het perspectief van de jeugdige, wordt leren en ontwikkelen mogelijk gemaakt.

Voortbouwen op wat werkt

In het derde jaar is voortgebouwd op wat werkt. In een landelijk werk-atelier is gedeeld wat de eerste twee jaar WEL in Ontwikkeling heeft opgeleverd. Hieruit weten we dat de problemen die leiden tot verzuim en uitval te maken hebben met overprikkeld, overbelast en overvraagd zijn. En dat het belangrijk is om de juiste mensen aan tafel te hebben, te beginnen bij de ambities van het kind en de tijd te nemen en creatief te zijn qua ideeën, inzet van middelen en ondersteuning.

Meer lezen over WEL in Ontwikkeling?

Lees dan hier de leerrapportage: KLIK!

Resultaatmonitor

1. Over de resultaatmonitor

Hoofddoel van het NP Onderwijs is het herstellen van de door coronapandemie veroorzaakte leervertragingen bij leerlingen en het herstellen van hun welbevinden. In dit hoofdstuk kijken we daarom naar de leerprestaties en het welbevinden van leerlingen tijdens de looptijd van het NP Onderwijs.

Definities

Leerprestaties - Onder leerprestaties verstaan we de meetbare prestaties van leerlingen aan de hand van genormeerde toetsen en het schoolse leren. Vaak wordt een beperkt aantal leergebieden getoetst, zoals taal en rekenen-wiskunde.

Executieve vaardigheden - Executieve vaardigheden zijn alle regelfuncties van de hersenen die essentieel zijn voor doelgericht en aangepast gedrag. Executieve vaardigheden zijn onder te verdelen in drie deelgebieden: werkgeheugen, impulsbeheersing en flexibiliteit.¹⁰

Sociaal-emotionele ontwikkeling - Onder de sociaal-emotionele ontwikkeling van leerlingen verstaan we dat leerlingen leren sociaal gedrag te vertonen, relaties aan te gaan en leren om te gaan met emoties.¹¹

Welbevinden - Het welbevinden van leerlingen wordt vaak gemeten aan de hand van twee aspecten. Het eerste aspect is de mate waarin leerlingen tevreden zijn over hun leven. Het tweede aspect is de mate waarin een leerling psychische klachten ervaart.¹²

2. Basisonderwijs

Terugblik - In de vijfde voortgangsrapportage zagen we dat de leergroei van leerlingen verschilt per leerjaar. Er is meer leergroei bij groep 4-leerlingen, terwijl de vertragingen in de bovenbouw hardnekkig zijn.

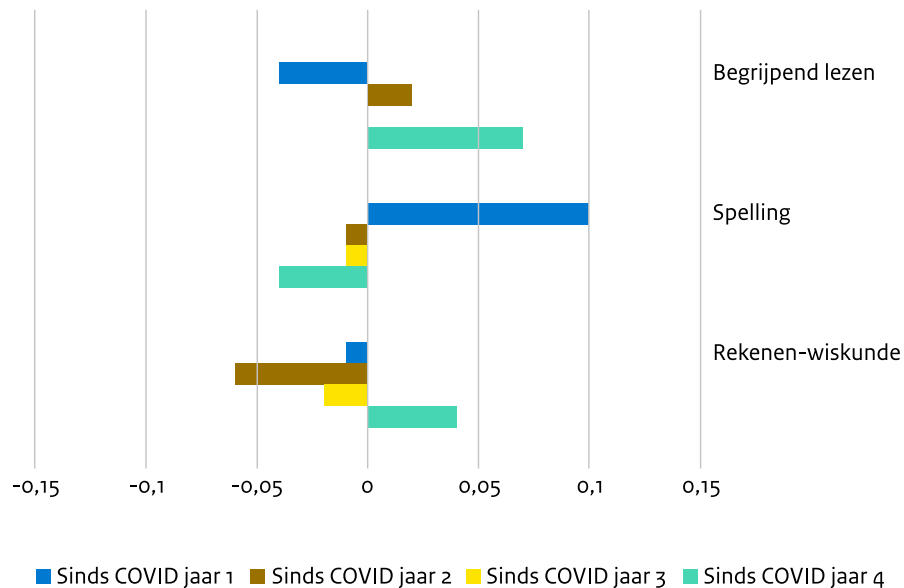
Herstel begrijpend lezen - In het vierde schooljaar sinds het uitbreken van de pandemie, het schooljaar 2023 – 2024, is er een hogere leergroei bij begrijpend lezen en rekenen-wiskunde ten opzichte van de periode voor het uitbreken van de pandemie (zie Figuur 7).¹³ De leergroei is met 0,07 standaarddeviaties in het laatste schooljaar vooral bij begrijpend lezen betekenisvol, en ook groter dan in voorgaande schooljaren. Ook bij rekenen-wiskunde zagen we in eerdere jaren nog een lagere leergroei dan nu. De situatie bij spelling is anders: daar zien we nog een kleine leervertraging in het vierde schooljaar sinds COVID-19.

Leerlingen in groep 6 hebben leervertraging - Hoewel de leergroei bij begrijpend lezen en rekenen-wiskunde herstel toont, zien we wel verschillen per leerjaar. Die zien we ook bij spelling. In het schooljaar 2023–2024 zien we ten opzichte van de situatie pre-corona het volgende:

- Bij begrijpend lezen zien we alleen bij leerlingen in groep 6 nog een leervertraging.
- Bij spelling zien we in groep 4, groep 5 en groep 6 nog een leervertraging. In groep 7 zien we juist een hogere leergroei.
- Bij rekenen-wiskunde zien we een hogere leergroei bij leerlingen in groep 4 en 7, terwijl er nog sprake is van een leervertraging in groep 6.

Groep 6 is een leerjaar waar voor alle vaardigheden sprake is van een leervertraging. Daar staat tegenover dat in groep 7 voor alle vaardigheden sprake is van een hogere leergroei.

Figuur 7 Gemiddelde leergroei tussen E- en E-toets begrijpend lezen, spelling en rekenen-wiskunde: gestandaardiseerd verschil (bron: NCO)

Verschillen tussen groepen leerlingen - Wanneer we kijken naar de verschillen tussen groepen leerlingen, zien we een wisselend beeld. Bij begrijpend lezen en spelling halen vooral leerlingen met laag en gemiddeld opgeleide ouders een grotere leergroei dan voor het uitbreken van de pandemie. Bij spelling zien we bij leerlingen met hoogopgeleide ouders een leervertraging vergeleken met de situatie pre-corona. Dit laat zien dat de situatie van leerlingen met hoogopgeleide ouders de afgelopen periode relatief is verslechterd ten opzichte van leerlingen met laagopgeleide ouders. Dit neemt niet weg dat er nog steeds een sterk verband is tussen het vaardigheidsniveau van leerlingen en het opleidingsniveau van hun ouders, en dat er bij leerlingen met laagopgeleide ouders vaker sprake is van het niet halen van het referentieniveau 1F.

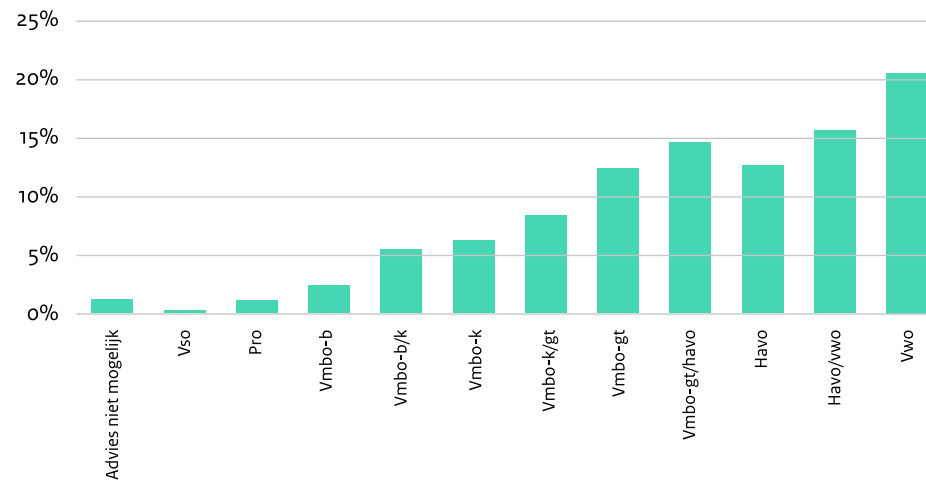
3. Overgang basisonderwijs – voortgezet onderwijs

Terugblik - Door het uitbreken van de pandemie ging de eindtoets in het schooljaar 2019-2020 niet door. Daardoor verviel de mogelijkheid om het voorlopige schooladvies bij te stellen. De definitieve schooladviezen waren in dat schooljaar lager dan in de jaren daarvoor. Vanaf het schooljaar 2020-2021 zijn de definitieve schooladviezen weer vergelijkbaar met de situatie voor de pandemie.

Vaker brede adviezen en bijstelling - In het schooljaar 2023-2024 krijgt 1 op de 5 leerlingen een vwo-advies, bijna 16% krijgt een havo/vwo advies (zie Figuur 8). De adviezen voor het vmbo lopen uiteen van ruim 14% (vmbo gt-tl/havo) tot circa 2% (vmbo-b). 1% van de leerlingen krijgt een pro-advies.

Het afgelopen schooljaar steeg het aandeel brede adviezen (bijvoorbeeld vmbo-gt/havo): van bijna 33% in het schooljaar 2022-2023 naar bijna 44% in 2023-2024. In het schooljaar 2023-2024 is bij driekwart van de leerlingen die daarvoor in aanmerking kwamen het voorlopig schooladvies ook bijgesteld. In het schooljaar 2022-2023 was dit bijna 30%.

Figuur 8 Definitief schooladvies basisschoolleerlingen naar vo-niveau, schooljaar 2023–2024 (bron: DUO)

4. Voortgezet onderwijs

Terugblik – Leerlingen in de onderbouw van het vo presteren goed op Engels leesvaardigheid en woordenschat. Bij Nederlands leesvaardigheid, Nederlands woordenschat en rekenen-wiskunde daalden de vaardigheidsniveaus ten opzichte van het schooljaar 2018-2019. Ook ten opzichte van het schooljaar 2021-2022 is er bij vrijwel alle schoolniveaus en leerjaren een achteruitgang.

Leerprestaties

Lager vaardigheidsniveau bij Nederlands en rekenen-wiskunde - Leerlingen uit de onderbouw van het vo hebben ook in het schooljaar 2023-2024 een aanzienlijk lager vaardigheidsniveau dan leerlingen in het pre-corona schooljaar 2018-2019

(zie Figuur 9). Dit geldt voor alle schooltypes, en zowel voor Nederlands leesvaardigheid en woordenschat als voor rekenen-wiskunde. In termen van effectgroottes kan de daling omschreven worden als groot. Ook ten opzichte van het schooljaar 2022-2023 zien we bij de meeste schooltypes en leerjaren een achteruitgang. Hoewel de cijfers van jaar op jaar steeds over andere leerlingen gaan, is het een indicatie dat de leervertragingen in de onderbouw toenemen.

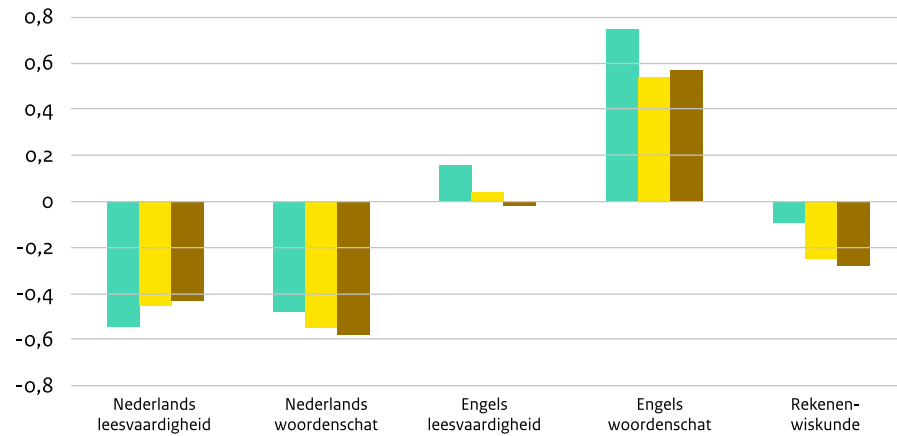
Referentieniveaus bevestigen daling - Om deze uitkomsten in perspectief te plaatsen, heeft Cito voor Nederlands leesvaardigheid en rekenen-wiskunde ook de ontwikkeling van de referentieniveaus in beeld gebracht. De beheersing van de referentieniveaus bevestigen de daling in vaardigheidsniveaus. Bij rekenen-wiskunde zien we een grote verschuiving in het aandeel leerlingen dat onder 1F scoort bij vmbo-kb/bb: van bijna 41% in het schooljaar 2018-2019 naar circa 53% in het schooljaar 2023-2024. Bij vmbo-gt zien we dat het aandeel leerlingen dat minimaal 2F haalt is gedaald van zo'n 33% naar circa 22%. Bij havoleerlingen gaat het om een daling van circa 73% naar zo'n 62%, en bij vwo van zo'n 95% naar bijna 90%.

Ook bij Nederlands leesvaardigheid zien we dat leerlingen minder vaak het niveau 2F of hoger halen. Het aandeel leerlingen dat minimaal niveau 2F beheerst, is tussen schooljaar 2018-2019 en 2023-2024 onder vmbo kb/bb-leerlingen gedaald van zo'n 36% naar bijna 20%, onder vmbo-gt leerlingen van zo'n 62% naar 41%, en onder havoleerlingen van circa 83% naar zo'n 70%. Bij vwo-leerlingen zien we een beperkte verschuiving. Wel daalde het aandeel leerlingen dat 3F haalt van circa 61% naar zo'n 44%.

Vaardigheidsniveau Engels woordenschat stijgt - Leerlingen halen in het schooljaar 2023-2024 wel een hoger vaardigheidsniveau voor Engels dan pre-corona. Dat geldt vooral voor woordenschat, en in iets mindere mate voor leesvaardigheid. Ook in vergelijking met het schooljaar 2022-2023 neemt het vaardigheidsniveau bij woordenschat verder toe. Het beeld bij leesvaardigheid verschilt per schoolniveau en leerjaar.

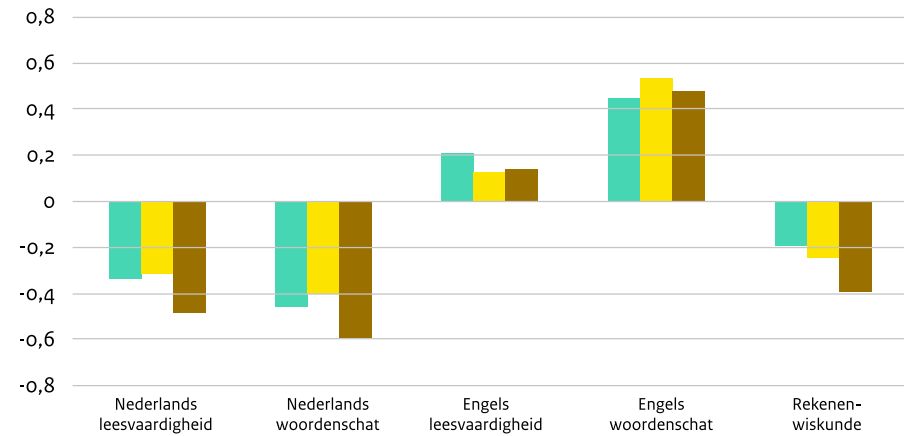
Figuur 9 Vergelijking effectgroottes in de pre-corona meting met 2023-2024 onderbouw vo,
 T1 = meting eind leerjaar 1, T2 = meting eind leerjaar 2, T3 = meting eind leerjaar 3 (bron: Cito)¹⁵

VMBO KB/BB

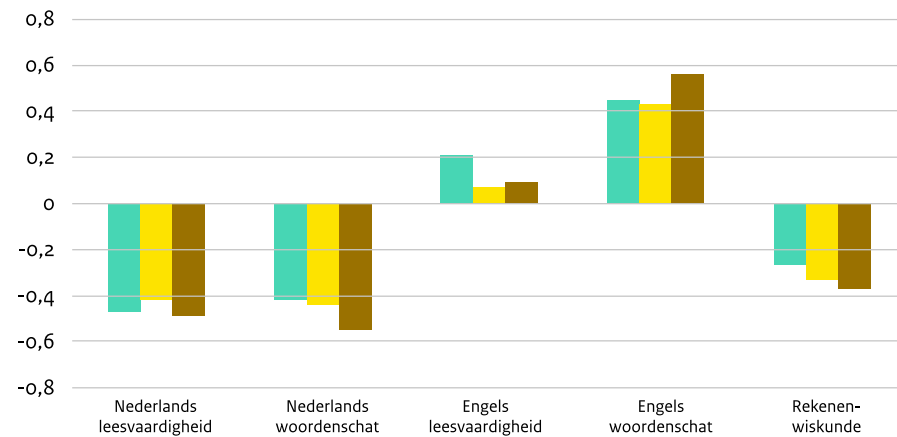

T1 T2 T3

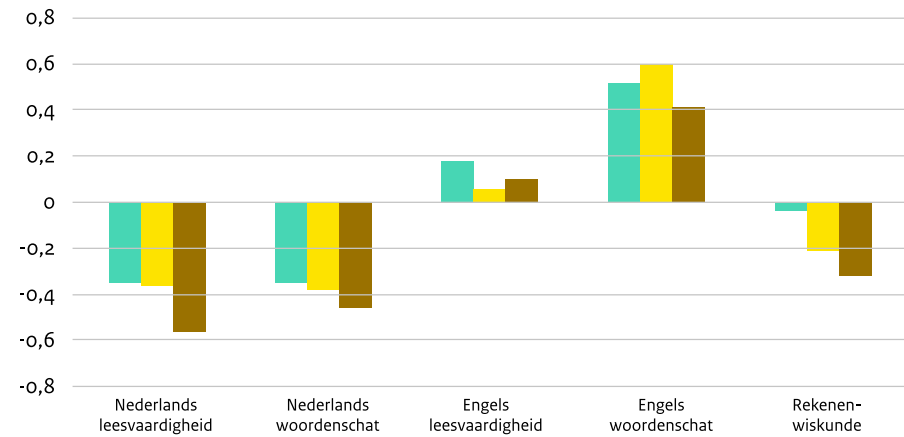
HAVO

VMBO GT

VWO

De ontwikkeling van vaardigheidsniveaus wordt uitgedrukt in standaarddeviaties. Om de omvang hiervan te duiden, gaan wij uit van het volgende:

- er is sprake van een klein effect bij $<0,05$ standaarddeviatie;
- er is sprake van een middelgroot effect tussen de $0,05$ en $0,20$ standaarddeviatie;
- er is sprake van een groot effect bij effecten groter dan $0,20$ standaarddeviatie.¹⁶

Verschillen tussen scholen - De vaardigheidsscores van leerlingen variëren, afhankelijk van de achterstandsscore van hun school. Bij Nederlands leesvaardigheid en woordenschat halen havo- en vwo-leerlingen op scholen met de hoogste achterstandsscores op toets 2 bijvoorbeeld lagere vaardigheidsscores dan havo- en vwo-leerlingen op andere scholen. Bij rekenen-wiskunde zien we iets lagere vaardigheidsscores bij deze havo- en vwo-leerlingen.

Schoolloopbanen

Meer zittenblijvers in examenjaren - Direct na het uitbreken van de pandemie bleven leerlingen minder vaak zitten.¹⁷ Sindsdien is het aandeel zittenblijvers licht gestegen, tot 6,6% in het schooljaar 2023-2024. Op het havo blijven relatief veel leerlingen zitten (circa 10%), terwijl dit in de brugklassen minder vaak voorkomt (circa 3%).

Ook blijven er op een aantal specifieke overgangsmomenten minder leerlingen zitten. Bij de overgang van het schooljaar 2022-2023 naar 2023-2024 zien we bijvoorbeeld iets minder zittenblijvers in de voorexamenjaren havo-4 en vwo-5 ten opzichte van een jaar eerder. Wel blijven er meer leerlingen zitten in de examenjaren vmbo-4, havo-5 en vwo-6.

PISA-2022: daling vaardigheid van 15-jarigen

De lees- en rekenvaardigheid van 15-jarigen is in veel landen gedaald. Ook in Nederland zien de onderzoekers van PISA-2022 een daling ten opzichte van 2018. Nederlandse leerlingen gaan er bij leesvaardigheid ook sterker op achteruit dan leerlingen uit de OESO- en EU-14 landen. Vmbo-leerlingen worden extra getroffen door deze daling.

Relatie met coronapandemie

De daling die we zien, hangt onder andere samen met de schoolsluitingen tijdens de pandemie. In landen waar scholen relatief kort (circa 20 weken deels of volledig) dicht waren, vinden onderzoekers een leerverlies van gemiddeld 4-6 maanden. In landen met een gemiddelde schoolsluiting is dit 7 maanden. Landen met de langste schoolsluiting (circa 110 weken deels of volledig) zien een leerverlies tussen de 9 -12 maanden.

[Meer informatie over PISA-2022 vindt u hier: KLIK!](#)

[Meer informatie over de relatie tussen de pandemie en de resultaten van PISA-2022 vindt u hier: KLIK!](#)

5. Overgang voortgezet onderwijs – vervolgonderwijs

Terugblik - In 2023 legden leerlingen voor het eerst sinds het uitbreken van de pandemie weer een regulier eindexamen af, en gingen de slagingspercentages weer richting het niveau van voor de pandemie.

Slagingspercentages herstellen - In het examenjaar 2024 is 91,4% van de leerlingen geslaagd voor het eindexamen. Dat is 1,9%-punt hoger dan in 2023 (zie Tabel 4). Het slagingspercentage is daarmee bijna op het niveau van 2018 en 2019. Ter illustratie: in 2018 was het slagingspercentage 0,5%-punt hoger dan in 2024. Het slagingspercentage is nog wel lager dan tijdens de pandemiejaren 2020, 2021 en 2022. Toen golden er extra examenmaatregelen.

Tabel 4 Slagingspercentage per examenniveau (bron: Examenmonitor 2024, DUO)

	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Vwo	91,5%	90,7%	98,9%	94,0%	92,8%	88,6%	90,8%
Havo	87,6%	88,2%	97,5%	90,7%	90,5%	84,2%	88,0%
Vmbo-gt	92,4%	92,9%	99,2%	96,4%	95,8%	91,3%	91,5%
Vmbo-k	95,2%	95,7%	99,5%	99,0%	98,9%	94,1%	95,4%
Vmbo-b	97,8%	97,9%	99,4%	99,3%	99,0%	96,1%	97,2%
Totaal	91,9%	92,0%	98,8%	94,9%	94,4%	89,5%	91,4%

Vaardigheidsontwikkeling ten opzichte van pre-corona varieert - Om een meer volledig beeld te krijgen van de vaardigheid van examenkandidaten is, net als in 2021, 2022 en 2023, door Stichting Cito (in opdracht van het CvTE) aanvullend onderzoek gedaan.¹⁸ Dit onderzoek kijkt naar de vaardigheid van examenkandidaten in 2024, ten opzichte van de vaardigheid van examenkandidaten vóór de pandemie.

Op het vwo, vmbo-kb en bb is er in 2024 geen significant verschil in vaardigheid ten opzichte van pre-corona. De vaardigheid van examenkandidaten op het havo (0,15 cijferpunt) en vmbo-gl/tl (0,2 cijferpunt) is wel gedaald. Clusteren we de examens inhoudelijk, dan zien we een vaardigheidsdaling van 0,3 cijferpunten voor wiskunde en 0,4 cijferpunten voor moderne vreemde talen (zonder Engels). Bij Engels zien we, net als in 2023, een stijging ten opzichte van pre-corona (0,1 cijferpunt). Bij de exacte vakken is er geen verschil tussen 2024 en de situatie pre-corona.¹⁹

Uitval in vervolgonderwijs varieert - Havisten die in 2021 examens deden en doorstromen naar het hbo, vallen na 1 jaar studie even vaak uit als leerlingen uit het examencohorte 2018 en eerder. Voor leerlingen uit het examenjaar 2022 komt het uitvalpercentage uit op circa 13%, iets hoger dan het examenjaar 2021 (ruim 11%). Leerlingen die in 2021 een vwo-diploma haalden, vallen in de hbo- en wo-bachelor iets vaker uit dan daarvoor.

Op het mbo wijken leerlingen uit het examencohorte 2020 - leerlingen die geen centraal eindexamen hebben gedaan - qua uitval weinig af van de trend. Bij leerlingen uit de examencohorten 2021 en 2022 neemt de uitval na 1 jaar juist toe. Dit valt vooral op bij de bol-leerweg. In eerdere jaren zagen we daar weinig veranderingen.²⁰

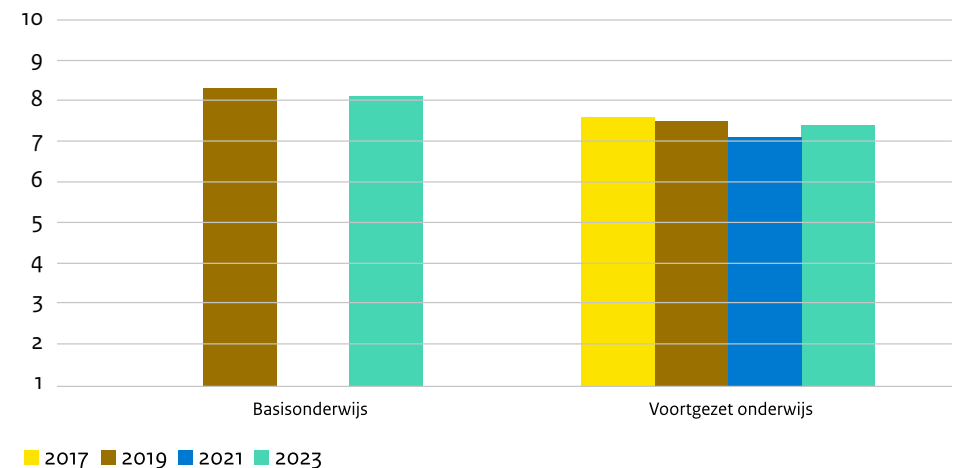
6. Brede ontwikkeling van leerlingen

Terugblik - In de vorige voortgangsrapportage zagen we dat de levenstevredenheid van leerlingen in groep 8 en vo-leerlingen in 2021 en 2022 gelijk bleef.

Lichte stijging rapportcijfer - Leerlingen in groep 7 en 8 waarderen hun leven in 2023 gemiddeld met een 8,1. Dat is iets lager dan in 2019 (8,3, zie Figuur 10). Vo-leerlingen tussen de 12 en 16 jaar zijn iets minder tevreden. Ze geven hun leven gemiddeld een 7,4. Dit is iets hoger dan de 7,1 tijdens de coronapandemie.²¹

Een deel van de leerlingen heeft aandachts- of emotionele problemen. In het bao zegt 28% van de leerlingen aandachtsproblemen te hebben, terwijl iets minder dan 20% gedrags- of emotionele problemen ervaart. Onder leerlingen van 12 tot en met 16 jaar komen aandachtsproblemen (circa 37%) en emotionele problemen (zo'n 25%) het vaakst voor, gevolgd door gedragsproblemen (bijna 20%). In vergelijking met 2021 daalt het percentage 12-16-jarigen met emotionele problemen licht, maar het verschil is niet significant.

Figuur 10 Tevredenheid leerlingen (rapportcijfer) per onderzoeksjaar
(bron: Peilstationsonderzoek Scholieren 2023)

Meisjes minder tevredenheid - Meisjes zijn minder tevreden over hun leven dan jongens, zowel in het basisonderwijs als in het voortgezet onderwijs. Waar meisjes in het voortgezet onderwijs hun leven in 2023 met een 7 beoordelen, doen jongens dat met een 7,8. In het basisonderwijs loopt het verschil uiteen van 8,4 (jongens) tot 7,8 (meisjes).

PISA-2022: Nederlandse leerlingen behoorlijk tevreden

Nederlandse 15-jarigen zijn, in vergelijking met leerlingen in omliggende landen, behoorlijk tevreden over hun leven. In PISA-2022 geven zij hun leven gemiddeld een 7,3. Dat is wel iets lager dan in 2018 (7,5). Nederlandse leerlingen zijn ook behoorlijk tevreden over hun welbevinden en de relatie met docenten. Net als in 2018 ervaren leerlingen minder pestgedrag dan leeftijdsgenoten in omliggende landen.

Verschillen tussen jongens en meisjes

Ook in PISA-2022 zijn meisjes minder vaak tevreden dan jongens. Ze hebben minder vaak het gevoel erbij te horen op school en zijn minder positief over hun stressbestendigheid en doorzettingsvermogen. Ze zijn wel positiever over hun vermogen tot empathie. Toen hun school tijdens de pandemie sloot, voelden meisjes zich ook eenzaamder dan jongens. Ook maakten ze zich vaker zorgen over hun schoolwerk en zeiden vaker achter te lopen met hun schoolwerk.

Meer weten? Lees hier het hele onderzoeksrapport: [KLIK!](#)

Conclusie

1. Inleiding

In de voorgaande hoofdstukken heeft u kunnen lezen hoe leerlingen zich de afgelopen periode hebben ontwikkeld en hoe de uitvoering van het NP Onderwijs verloopt. In dit hoofdstuk vatten we de belangrijkste uitkomsten samen en relateren we deze uitkomsten aan de doelen van het NP Onderwijs.

2. Implementatiemonitor

De uitvoering van het NP Onderwijs verloopt over het algemeen goed. De meest voorkomende belemmeringen zijn de uitval van personeel, het tekort aan leraren en werkdruk bij het personeel. Eind 2023 is ruim 80% van het NP Onderwijsgeld besteed. Het meeste geld gaat naar de extra inzet van personeel en ondersteuning.

Scholen zijn het positiefst over interventies voor het welbevinden van leerlingen, de inzet van onderwijsassistenten, instructie in kleine groepen en klassenverkleining. Een meerderheid van de schoolleiders ziet ook daadwerkelijk verbetering bij leerlingen, vooral op het gebied van welbevinden. In het vo zijn schoolleiders verder iets kritischer dan schoolleiders in het po en (v)so. Andere veelvoorkomende opbrengsten van het programma zijn: meer aandacht voor het welbevinden van leerlingen, beter zicht op de behoeften van leerlingen en meer inzicht in effectieve manieren om leerresultaten te verbeteren.

Na het schooljaar 2024–2025 eindigt het NP Onderwijs. Nagenoeg alle scholen werken nu al aan de duurzame borging van het programma, door enkele interventies onderdeel te maken van de reguliere manier van werken. Ook worden medewerkers geschoold om kennis te behouden.

3. Resultaatmonitor

In het schooljaar 2023-2024 is er ten opzichte van pre-corona een hogere leergroei in het bao (groep 3 t/m 7) bij begrijpend lezen en rekenen-wiskunde. Bij spelling is er nog een kleine leervertraging. Voor alle vaardigheden zien we verschillen tussen leerjaren. Groep 6 is het leerjaar waar voor alle vaardigheden sprake is van een leervertraging. In groep 7 zien we juist een hogere leergroei.

Leerlingen uit de onderbouw van het vo hebben in het schooljaar 2023-2024 nog een aanzienlijk lager vaardigheidsniveau dan pre-corona. Dit zien we bij Nederlands leesvaardigheid en woordenschat en rekenen-wiskunde. Leerlingen halen wel een hoger vaardigheidsniveau voor Engels. De vaardigheid van examenkandidaten op het vwo, vmbo-kb en bb verschilt niet significant in vergelijking met pre-corona. De vaardigheid op het havo en vmbo-gt/tl is wel gedaald. Vooral de vakkenclusters wiskunde en moderne vreemde talen (zonder Engels) laten een vaardigheidsdaling zien. Bij Engels is sprake van een stijging, bij de exacte vakken is er geen verschil.

4. Realisatie doelen

Leerprestaties

Het NP Onderwijs heeft als doel de leerprestaties van leerlingen zo snel mogelijk, maar in ieder geval aan het einde van het NP Onderwijs, weer op het pre-corona peil te krijgen.

Waar staan we nu?

In het bao zien we een hogere leergroei bij begrijpend lezen en rekenen-wiskunde ten opzichte van de periode pre-corona. Bij spelling zien we nog een kleine leer-
vertraging. Leerlingen in de onderbouw van het vo hebben nog een lager vaardigheidsniveau dan pre-corona. Dit zien we bij Nederlands leesvaardigheid, woordenschat en rekenen-wiskunde. Leerlingen halen wel een hoger vaardigheidsniveau voor Engels, vooral bij woordenschat.

Kansengelijkheid

Ook het herstellen van de kansenongelijkheid van leerlingen, die tijdens de pandemie is toegenomen, is doel van het NP Onderwijs.

Waar staan we nu?

In het bao varieert het beeld per vaardigheid. Bij begrijpend lezen halen leerlingen met laag en gemiddeld opgeleide ouders een grotere leergroei in vergelijking met leerlingen met hoogopgeleide ouders. Bij spelling zien we de meeste leer-
vertraging op scholen met de hoogste schoolweging. In de onderbouw van het vo is de kansenongelijkheid nog punt van aandacht. Bij Nederlands leesvaardigheid en woordenschat zien we lagere vaardigheidsscores bij havo- en vwo-leerlingen op scholen met de hoogste achterstandsscores. Bij rekenen-wiskunde zien we bij deze leerlingen iets lagere vaardigheidsscores.

Welbevinden en motivatie

Het is belangrijk dat leerlingen goed in hun vel zitten, motivatie hebben om te leren en weten hoe ze dit het beste kunnen doen. Scholen hebben tijdens het programma daarom ook aandacht voor het welbevinden, de executieve vaardigheden en sociaal-emotionele ontwikkeling van leerlingen.

Waar staan we nu?

Scholen zetten nagenoeg allemaal interventies in voor het welbevinden van leerlingen. Dit zien we het sterkst in het vo en (v)so. Schoolleiders zijn over het algemeen tevreden over deze interventies. In 2023 is bijna 11% van het door scholen verantwoordde geld besteed aan interventies voor de sociaal-emotionele ontwikkeling van leerlingen.

Implementatie van het NP Onderwijs

Naast bovenstaande doelen, zijn er ook doelen voor de implementatie van het NP Onderwijs. Scholen horen bewezen effectieve interventies uit de menukaart in te zetten, het team te betrekken bij het programma en instemming te hebben van de MR. Ook horen investeringen zoveel mogelijk naar de klas te gaan, en hoort het geld binnen de looptijd van het programma besteed te worden.

Waar staan we nu?

- Bijna alle scholen gebruiken de menukaart. Schoolleiders zijn overwegend positief over dit hulpmiddel.
- Op bijna 100% van de scholen is het team betrokken bij de interventiekeuze. Een ruime meerderheid van het personeel is hier tevreden over.
- In 2023 heeft 83% van de scholen instemming van de MR. Minder dan 1% heeft dit niet, de overige scholen hebben dit niet ingevuld. Ten opzichte van 2021 geven meer scholen aan instemming te hebben.
- In 2023 hebben scholen bijna €1,1 miljard aan uitgaven verantwoord. Bovenschools is in hetzelfde jaar zo'n €108 miljoen verantwoord. Aan het eind van 2023 is ruim 80% van het geld verantwoord.

Eindnoten

1. In de conclusie worden de beleidsdoelen van het programma in detail beschreven.
2. Meer informatie over de respons vindt u in het rapport 'Implementatiemonitor Nationaal Programma Onderwijs funderend onderwijs. Zesde meting in het funderend onderwijs' van ResearchNed (2024).
3. Zie <https://www.nponderwijs.nl/po-en-vo/aan-de-slag/uitvoering/np-onderwijs-verantwoorden-voor-meer-informatie-over-de-totstandkoming-van-deze-gegevens>.
4. Dit heeft betrekking op het bedrag dat scholen als aanvullende bekostiging hebben ontvangen. Subsidiereregelingen zijn niet meegenomen in deze berekening.
5. Enige nuancering is op zijn plaats. Uit analyses blijkt dat een deel van de scholen en besturen meer geld verantwoordt dan zij aan aanvullende bekostiging hebben ontvangen. Zij hebben mogelijk ook andere subsidies en NP Onderwijs geld van gemeenten verantwoord.
6. In het kader van het NP Onderwijs zijn ook andere subsidiereregelingen opengesteld, zoals de regeling 'Extra Hulp voor de Klas'. Omdat deze regelingen zijn afgelopen, wordt hier in deze voortgangsrapportage niet langer op ingegaan. Wilt u meer weten over deze subsidiereregelingen? Bekijk dan de eerdere voortgangsrapportages over het NP Onderwijs.
7. CPB (2024). Effecten eerste schooljaar arbeidsmarkttoelage Nationaal Programma Onderwijs. CPB: Den Haag. Op: <https://www.cpb.nl/effecten-eerste-schooljaar-arbeidsmarkttoelage-nationaal-programma-onderwijs>
8. SEO en Sardes hebben in opdracht van het ministerie van OCW een monitoringsonderzoek uitgevoerd naar de subsidiereregelingen Heterogene Brugklassen en Capaciteitentesten VO. Het eindrapport wordt als bijlage meegezonden met deze voortgangsrapportage.
9. DUO (2024). Heterogene brugklassen – NP Onderwijs. DUO: Den Haag.
10. Wierenga, L. en E. Crone (2019). Ontwikkeling van cognitieve en niet-cognitieve vaardigheden van jongens en meisjes: een literatuuronderzoek. Brain and Development Research Center en Universiteit Leiden: Leiden.
11. Heij, M., M. Schaapman, D. Florisson en L. Wijnrok (2013). De relatie tussen executief functioneren en de sociaal-emotionele ontwikkeling bij kinderen met een licht verstandelijke beperking, *Onderzoek & Praktijk*, jaargang 11, nummer 2.
12. Nederlands Jeugdinstituut (2022). Welbevinden, op: <https://www.nji.nl/cijfers/welbevinden>
13. Veel basisscholen nemen binnen hun leerlingvolgsysteem (lvs) twee keer per jaar in groep 3 t/m groep 7 genormeerde toetsen af. In deze toetsen staan de basisvaardigheden begrijpend lezen, spelling en rekenen-wiskunde centraal. Scholen gebruiken deze informatie om zicht te houden op de ontwikkeling van hun leerlingen. De toetsgegevens van scholen zijn goed vergelijkbaar en geven daarom ook op stelselniveau inzicht in de leerprestaties. Dankzij het grote aantal scholen dat deelneemt aan het lvs-project van NCO, heeft NCO sinds de uitbraak van de pandemie meerdere keren een stelselbeeld gegeven van vertragingen in de leergroei. In deze paragraaf nemen we de meest recente analyse van NCO uit november 2024 als vertrekpunt. Om de leergroei sinds COVID-19 te bepalen, berekenen de NCO-onderzoekers de leergroei van de vier afzonderlijke tussenliggende jaren tussen de E-toets (eindtoets) in 2019-2020 en de E-toets in 2023-2024 (=sinds COVID-19). Ze vergelijken dit met de 'normale' leergroei in de periode vóór COVID-19. Haelermans, C., L. van Vugt, H. Abbink, S. Baumann en A. Hendrikse (2024). Vier jaar sinds COVID-19: herstel ingezet voor begrijpend lezen en rekenen-wiskunde. NCO Factsheet en Haelermans, C., L. van Vugt, H. Abbink, S. Baumann, S. en A. Hendrikse (2024). Vier jaar sinds COVID-19: naar opleidingsniveau ouders en schoolweging. NCO Factsheet No. 2024-4.
14. In vergelijking met pre-corona.
15. Seton, B., J. Koops, S. Frissen en R. Feskens (2024). Leervertraging in het voortgezet onderwijs 2024. Stichting Cito: Arnhem.
16. Kraft, M. (2020). Interpreting Effect Sizes of Education Interventions, *Educational Researcher*, 49(4), 241–253, op: <https://doi.org/10.3102/0013189X20912798>
17. DUO (2023). Cohortrapportage NP Onderwijs 2023. DUO: Den Haag.
18. De normering van de centrale examens is in 2021, 2022 en 2023 aangepast vanwege de (impact van de) coronapandemie. In april jl. is de Tweede Kamer geïnformeerd over de doorontwikkelde normeringssystematiek van het College voor Toetsen en Examens (CvTE) en Stichting Cito, die in het examenjaar 2024 voor het eerst is ingezet. Deze systematiek zorgt voor een betere voor-spelling van de best passende N-term. Wel is de trend door deze aanpassingen niet één-op-één te beschrijven als een toe- of afname van de vaardigheid van leerlingen.
19. Stichting Cito (2024). Vaardigheid examenkandidaten 2024. Stichting Cito: Arnhem.
20. DUO (2024). Schoolloopbanen NP Onderwijs 2024. DUO: Den Haag.
21. Rombouts, M., K. Morren, S. van Dorsselaer, M. Tuithof, K. Monshouwer (2024). Peilstationsonderzoek Scholieren 2023. Mentale gezondheid. Trimbos-instituut: Utrecht.

Colofon

Deze rapportage is een uitgave van:
Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap
Postbus 16375 | 2500 BJ Den Haag
T 070 412 34 56 (ma t/m vrij 9.00 - 21.00 uur)

©Beeld: ANP-Hollandse Hoogte, Marieke Duijsters,
Henriëtte Guest, Ruben Jorksveld, Jarno Kraayvanger
Paul Voorham.

December 2024

